

СЛОВОТВІРНІ ТЕНДЕНЦІЇ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ: ІННОВАЦІЇ ТА ТРАДИЦІЇ

Сабадир Галина Іванівна

старший викладач кафедри української мови

Національний технічний університет

«Харківський політехнічний інститут»

м. Харків, Україна

Анотація: У статті проаналізовано основні тенденції розвитку словотвору в сучасній українській мові. Особливу увагу зосереджено на неологічних утвореннях, активізації фемінітивів, впливі іншомовних запозичень та цифрового дискурсу. Розглянуто динаміку продуктивних словотвірних моделей та їхнє функціональне навантаження в мовленні, підкреслено зв'язок між суспільними змінами та словотвірними процесами, що відбуваються в мові. У роботі використано описовий, зіставний та функційно-стилістичний методи аналізу.

Ключові слова: словотвір, неологізми, фемінітиви, префіксація, цифровий дискурс, мовна норма.

Метою дослідження є аналіз основних словотвірних тенденцій в сучасній українській мові та виявлення їх функціонального навантаження.

Словотвір – одна з найбільш динамічних підсистем мови, яка оперативно реагує на внутрішньомовні й позамовні зміни. У ХХІ столітті українська мова переживає інтенсивні трансформації, зумовлені соціальними, культурними та технологічними викликами. Зростання комунікаційної активності, вплив цифрового середовища, глобалізаційні процеси – все це стимулює появу нових лексичних одиниць, актуалізацію певних словотвірних моделей і трансформацію словотвірних норм [1, с. 22]. Дослідження сучасних словотворчих тенденцій є необхідним для повного розуміння змін у мовній

системі, підтримання мовної норми та збереження ідентичності української мови.

Питання сучасного словотворення активно вивчаються в українському мовознавстві. Зокрема, у працях Л. Мацько, О. Ткаченка, Н. Клименко, Л. Хомич розглядаються продуктивні моделі словотвору, структурно-семантичні особливості новотворів, а також взаємодія між словотвірною системою та іншими мовними рівнями. Окрему увагу приділено впливу англійських запозичень, механізмам деривації в цифровому дискурсі, фемінітивам як прояву соціолінгвістичних процесів. Попри наявність великого масиву досліджень, новітні тенденції потребують подальшого узагальнення та типологізації у зв'язку з безперервним розвитком мови.

Серед провідних тенденцій словотвору виділяємо наступні:

1. Активізація словотвору в цифровому дискурсі. Соціальні мережі та інтернет-комунікація породили безліч новотворів: стрімер, лайкер, тіктокер, задонатити, розшарити. Ці слова часто виникають шляхом гібридного словотворення – поєднання українських формантів із запозиченими основами [2, с. 3].

2. Неологічна продукція в масмедіа та публіцистиці. З'являються лексеми типу безвіз, євробляхар, діджиталізація, які швидко поширюються через ЗМІ, стаючи частиною активного мовлення.

3. Продуктивність суфіксального словотвору. Зростає активність суфіксів -к(а), -ик, -ист, -ець, що створюють нові номінації: маркетолог - маркетологиня, трек – трекер, чат – чатик [3, с. 4].

4. Формування фемінітивів як суспільно зумовлена тенденція. Хоч це й не єдина тенденція, але вона показова щодо зв'язку мовних змін із соціальними процесами: міністерка, науковиця, директорка.

5. Активність префіксального словотворення. Префікси пере-, супер-, анти-, про- формують експресивні утворення: перезавантажити, суперпрофі, антитеза, промовити.

Мовна норма в умовах динамічної словотвірної системи потребує

регулярного оновлення та фіксації новотворів у словниках. Інноваційні моделі співіснують із традиційними, збагачуючи мовну картину світу. Особливої уваги заслуговує явище нормалізації медіалексики та інтернет-сленгу, які поступово проникають у публічний простір [4, с. 18]. Проблемним залишається питання унормування гібридних форм, запозичень та індивідуальних авторських новотворів, що потребують

Аналіз показав, що словотвірні процеси в сучасній українській мові є показником її життєздатності, відкритості та адаптивності. Інноваційні тенденції гармонійно співіснують із усталеними моделями, забезпечуючи гнучкість мовної системи. Цифровізація, медіа-сфера, глобалізація та зміни в соціальному устрої зумовлюють появу нових словотвірних стратегій. Подальше дослідження цих процесів сприятиме глибшому розумінню мовної динаміки і формуванню актуальної мовної норми.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Заболотна О. В. Гендер і мова: мовознавчий аспект. Київ: Наукова думка, 2019.
2. Клименко Н. Ф. Український словотвір: новітні тенденції. Львів: Світ, 2021.
3. Мацько Л. І. Словотвір сучасної української мови: навчальний посібник. Київ: Академія, 2018.
4. Ткаченко О. Б. Мова і суспільство: словотвір у контексті змін. Харків: ВНТУ, 2020.
5. Хомич Л. М. Словотвірна система української мови початку ХХІ століття. Дрогобич: Посвіт, 2022